

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації**

**на тему: «Управління гуманітарними проєктами у зоні екстремальних дій на основі
комплементарних нейронних мереж»,**

Бабаєва Джахіда

**з галузі знань 07 – Управління та адміністрування
за спеціальністю 073 – Менеджмент**

1. **Актуальність теми дисертаційного дослідження «Управління гуманітарними проєктами у зоні екстремальних дій на основі комплементарних нейронних мереж» пов'язана з дослідженням актуальності, наукової новизни та практичної значимості управління гуманітарними проєктами у зонах екстремальних дій на основі комплементарних нейронних мереж. Використання комплементарних нейронних мереж дозволяє покращити швидкість та ефективність реакції на гуманітарні кризи, оптимізувати розподіл ресурсів, підвищити точність та прогностичність управління проєктами та забезпечити безпеку гуманітарних працівників.**

Дана робота висвітлює необхідність подальших досліджень, розробки та впровадження нових методів і технологій для покращення управління гуманітарними проєктами у зонах екстремальних дій. Результати таких досліджень можуть привести до поліпшення

ефективності гуманітарної допомоги та зменшення кількості людей, що постраждали від конфліктів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Роботу виконано згідно з тематикою планових науково-дослідних робіт Київського національного університету будівництва і архітектури: «Ціннісно-орієнтоване управління в умовах діджиталізації суспільства», державний реєстраційний номер 0121U114473.

В даній дисертації проаналізовано наукові джерела щодо поняття «гуманітарний проєкт» та впроваджено власне визначення з урахуванням специфіки управління проєктами.

Досліджено причини застосування концепції штучного інтелекту та проаналізовано відповідні моделі нейронних мереж. До об'єктивних передумов застосування моделей штучного інтелекту відносяться наступні: екстремальне середовище, складність, хрупкість, невизначеність та не лінійність, база знань, та робоче середовище гуманітарних проєктів.

Дисертаційна робота присвячена вирішенню важливої наукової проблеми розробки концептуальних положень, моделей, методів та підходів, до управління гуманітарними проєктами у зонах екстремальних дій за допомогою елементів штучного інтелекту у вигляді компліментарних нейронних мереж, трансформаційного виду лідерства, специфічних компетенцій та командних цінностей.

Проаналізовано наукові джерела щодо поняття «гуманітарний проєкт» та впроваджено власне визначення з урахуванням специфіки управління проєктами.

Досліджено причини застосування концепції штучного інтелекту та проаналізовано відповідні моделі нейронних мереж. До об'єктивних передумов застосування моделей штучного інтелекту відносяться наступні: екстремальне середовище, складність, хрупкість, невизначеність та не лінійність, база знань, та робоче середовище гуманітарних проєктів.

Управління гуманітарними проєктами у зонах екстремальних дій є складним завданням, яке вимагає швидкого реагування, оптимізації ресурсів, прогнозування та зниження ризиків. Останні роки характеризуються значним розвитком технологій, зокрема комплементарних нейронних мереж, що можуть бути застосовані у гуманітарних проєктах.

У роботі використані методи теоретичного й емпіричного дослідження, основними з яких є системний підхід, методи аналізу та синтезу (порівняння, аналогія, абстрагування, формалізація, класифікація, декомпозиція), структурний аналіз, моделювання, у тому числі графічне, математичне, когнітивне.

Також застосовано: індукцію та дедукцію – для визначення загальних тенденцій розвитку штучного інтелекту; теоретичного узагальнення і порівняння – для розкриття сутності штучного інтелекту керівника проєкту. Теоретичну основу роботи становлять фундаментальні положення сучасного проєктного менеджменту, теорії штучного інтелекту, а також наукові праці провідних учених у галузях інформаційних технологій, проєктного аналізу, історичного пізнання. Побудова формалізованих моделей ґрунтується на застосуванні підходів теорії множин. Для обробки інформації, побудови таблиць, графіків, алгоритмів застосовано сучасні комп'ютерні технології та пакет прикладних програм Microsoft Excel.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

У дисертації одержані наступні наукові результати.

Уперше:

– запропоновані моделі сучасного оточення менеджменту проєктів у зонах екстремальних дій з ознаками крихкості, невизначеності, не лінійності та непередбачуваності;

– побудована концептуальна модель менеджменту гуманітарних проєктів в умовах екстремальних дій, яка відображає специфіку процесів управління та взаємодії з оточенням,

яке характеризується високим рівнем небезпеки, нестабільністю та швидко змінюючимся контекстом;

– запропоновані модель та метод менеджменту гуманітарних проектів в зоні екстремальних дій організації на основі застосування компліментарних нейронних мереж у базових напрямках забезпечення успіху.

Удосконалено:

– класифікацію гуманітарних проєктів в умовах екстремальних дій включаючи COVID 19, воєнні дії в Україні, екологічні та гуманітарні катастрофи. В цьому випадку додано ще один вимір який визначається застосуванням штучного інтелекту та систем знань задля швидкого та ефективного реагування для забезпечення необхідної дій та проєктів;

– застосування комплементарних нейронних мереж управління гуманітарними проєктами може покращити ефективність та результативність допомоги.

Отримали подальший розвиток:

– моделі інтегровані менеджменту в умовах екстремальних дій, які охоплюють фізичний, інформаційний та психологічний простори;

– методи використання комплементарних нейронних мереж для обробки цих складних даних та виявлення залежностей, що допомагає менеджерам гуманітарних проєктів приймати обґрунтовані рішення на основі об'єктивних аналітичних даних.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених досліджень, які мають істотне значення для галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Управління гуманітарними проєктами у зоні екстремальних дій на основі комплементарних нейронних мереж має значну практичну значимість на основі швидкої та ефективної реакції. Використання комплементарних нейронних мереж управління гуманітарними проєктами дозволяє забезпечити швидку та ефективну реакцію на гуманітарну кризу. Аналітичні можливості мереж допомагають швидко аналізувати та обробляти великий обсяг даних, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення та розробляти стратегії допомоги оптимізації ресурсів. Комплементарні нейронні мережі допомагають оптимізувати розподіл ресурсів у гуманітарних проєктах. Вони забезпечують аналіз попиту та потреб населення, оцінюють ефективність різних стратегій та допомагають виявити оптимальні варіанти розподілу ресурсів для максимальної покриття потреб.

Підвищення точності та прогностичності застосування комплементарних нейронних мереж дозволяє підвищити точність та прогностичність управління гуманітарними проєктами. Ці мережі можуть аналізувати складні залежності та виявляти тенденції на основі великого обсягу даних. Це допомагає уникнути помилок, покращити планування та прогнозування результатів проєктів. Зниження ризиків та підвищення безпеки. Зона екстремальних дій характеризується високими ризиками та небезпекою для гуманітарних працівників та населення.

Застосування комплементарних нейронних мереж допомагає знизити ризики та підвищити безпеку шляхом аналізу ситуації, ідентифікації потенційних загроз та розробки стратегій захисту. Покращення координації та співпраці. Комплементарні нейронні мережі дозволяють покращити координацію та співпрацю між різними гуманітарними організаціями та структурами. Швидкий обмін даними та аналітичні можливості мереж сприяють покращенню спільних зусиль та ефективнішому вирішенню гуманітарних проблем.

Таким чином, управління гуманітарними проєктами у зоні екстремальних дій на основі комплементарних нейронних мереж має практичну значимість, оскільки воно допомагає забезпечити швидку, ефективну та безпечну гуманітарну допомогу.

5. Використання результатів роботи.

Апробація наукових висновків дисертації включала впровадження 5 кроків, які допомогли вищому керівництву підтримувати хід Agile-трансформації.

Сформовано та впроваджено модель практико-орієнтованого навчання в Київському національному університеті будівництва та архітектури на основі Agile-принципів. Модель agile-взаємодії суб'єктів в команді «університет – студент – роботодавець» з фокусом на формуванні професійних, особистісних і мотиваційних компетенцій, які відповідають вимогам роботодавця. Таким чином, Agile-принципи, закладені в моделі підвищення рівня освіти в умовах екстремальних ситуацій COVID-19 та військові дії в Україні, що в сукупності створює адаптивну систему виховання кадрів під потреби підприємств.

6. Особиста участь автора.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача. Усі наукові результати, викладені в дисертаційній роботі.

Усі наукові положення, висновки і рекомендації одержані автором особисто.

У публікаціях, підготовлених в співавторстві, здобувачеві належать такі результати: запропоновані моделі сучасного оточення менеджменту проектів у зонах екстремальних дій з ознаками крихкості, невизначенності, не лінійності та непередбачуваності.

Побудована концептуальна модель менеджменту гуманітарних проектів в умовах екстремальних дій, яка відображає специфіку процесів управління та взаємодії з оточенням, яке характеризується високим рівнем небезпеки, нестабільністю та швидко змінюючимся контекстом. Запропоновані модель та метод менеджменту гуманітарних проектів в зоні екстремальних дій організації на основі застосування компліментарних нейронних мереж у базових напрямках забезпечення успіху.

Удосконалено класифікацію гуманітарних проектів в умовах екстремальних дій, включаючи COVID 19, воєнні дії в Україні, екологічні та гуманітарні катастрофи. В цьому випадку додано ще один вимір який визначається застосуванням штучного інтелекту та систем знань задля швидкого та ефективного реагування для забезпечення необхідної дій та проектів; та застосування комплементарних нейронних мереж управління гуманітарними проектами може покращити ефективність та результативність допомоги.

Отримали подальший розвиток моделі інтегровані менеджменту в умовах екстремальних дій, які охоплюють фізичний, інформаційний та психологічний простори та методи використання комплементарних нейронних мереж для обробки цих складних даних та виявлення залежностей, що допомагає менеджерам гуманітарних проектів приймати обґрунтовані рішення на основі об'єктивних аналітичних даних.

Результати дисертації опубліковано в повному обсязі.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі управління проектами Київського Національного університету будівництва і архітектури, науковий керівник – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри УП КНУБА, Бушуєв С.Д.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, зроблено висновок, що дисертаційна робота «Управління гуманітарними проектами у зоні екстремальних дій на основі комплементарних нейронних мереж» є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень. Максимальний відсоток співпадіння, виявлений у системі перевірки: Unicheck – шістнадцять цілих сім десятих (16,7 %). Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача.

За результатами досліджень опубліковано 16 друкованих наукових праць, у тому числі: 4 статті надруковано у наукових фахових виданнях України, 7– у іншій країні, які цитуються у реферативній базі «Scopus» та опубліковано 5 тез доповідей у збірниках наукових конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Babayev J., Vukomanovic M., Bushuyev S., Achkasov I. Managing Projects Portfolio in Complex Environments Based on Fuzzy Situational Networks. CEUR Workshop Proceedings this link is disabled, 2022, 3295, pp. 107–116 (Scopus);

2. Bushuyev S., Babayev I., Bushuieva V., Babayev J., Bushuiev D., Managing Project Success with Infodemic vs Pandemic Environment on the COVID - 19 Pandemic Case. SIST 2021 - 2021 IEEE International Conference on Smart Information Systems and Technologies, 2021, 9465939 (Scopus);

3. Bushuyev S., Babayev I., Bushuiev D., Bushuyeva N., Babayev J. Emotional behavior in the “Infodemic vs. Panicdemic vs. Pandemic” modeling COVID-19. CEUR Workshop Proceedings this link is disabled, 2021, 2851, pp. 391–400 (Scopus);

4. Bushuyev S., Babayev J., Bushuiev D., Kozyr B. Emotional Infection of Management Innovation SMART Government Projects. 2020 IEEE European Technology and Engineering Management Summit, E-TEMS 2020, 2020, 9111796. (Scopus);

5. Bushuyev S., Bushuiev D., Zaprivoda A., Babayev J., Elmas Ç. Emotional infection of management infrastructure projects based on the agile transformation. CEUR Workshop Proceeding this link is disabled, 2020, 2565, pp. 1–12 (Scopus);

6. Bushuyev S., Babayev I., Babayev J., Kozyr B. Complementary Neural Networks for Managing Innovation Projects 2019 IEEE International Conference on Advanced Trends in Information Theory, ATIT 2019 - Proceedings, 2019, pp. 393–396, 9030454 (Scopus);

7. Babayev I., Babayev J. Management priority of ICT projects in programme of development organization in complex dynamically varying environmen. International Scientific and Technical Conference on Computer Sciences and Information Technologies, 2018, 2, pp. 234–238, 8526618 (Scopus);

8. Bushuyev S. Management of Humanitarian Projects in Conflict Zones Based on Complementary Neural Networks / Igbal Babayev, Jahid Babayev, Boris Kozyr. // Advances in Economics, Business and Management Research, volume 108/ 5th IPMA SENET Project Management Conference (SENET). – 2019. – pp.64-71. (Фахове міжнародне видання);

9. Bushuyev S. Self–organizing project management with critical thinking in “Infodemic vs. Pandemic COVID 2019”. / Sergey Bushuyev, Igbal Babayev, Jahid Babayev, Denis Bushuiev. // IPMA Research Conference 2020. <http://www.ipma-research-conference.world>. (Фахове міжнародне видання);

10. Elmas Ç. Artificial Intelligence Techniques Used in Project Management. / Çetin Elmas., Jahid Babayev. // Advances in Artificial Intelligence Research (AAIR) Vol. 1 (No.1), pp. 1-5, 2021. Published online: Jan 15, 2021. www.dergipark.com/aaair/ (Фахове міжнародне видання);

11. Бушуев С. Д., Пілохіна К. В., Бабаев Д. Формування ціннісно-орієнтованого лідерства в менеджменті проектів ядерної безпеки. Управління розвитком складних систем. Київ, 2023. № 55. С. 5 – 10, [dx.doi.org/10.32347/2412-9933.2023.55.5-10](https://doi.org/10.32347/2412-9933.2023.55.5-10). (Автором запропонована модель ціннісно-орієнтованого лідерства у проєктах надзвичайних ситуацій).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Бабаев И.А. Управление инновационными проектами в объектах со сложными окружениями. / И.А.Бабаев, Дж.И.Бабаев. // Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: Розвиток компетентності організації в управлінні проектами, програмами та портфелями проектів: XI міжнародна наук.-прак. конференція.: тези доповідей. – Київ: КНУБА. – 2014. – С. 14.

2. Бабаєв І.А. Формирование баз знаний в управлении сложными проектами по принципу «Block chain» технологии. / И.А.Бабаєв, Дж.И.Бабаєв. // Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: Управління проектами в умовах переходу до поведінкової економіки: XV міжнародна наук.-прак. конференція.: тези доповідей. – Київ: КНУБА. – 2018. – С. 26.

3. Бабаєв І.А. Интуитивное управление проектами в динамически-изменяющейся среде на основе эмоционального интеллекта. / И.А.Бабаєв, Дж.И.Бабаєв. // Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: Управління проектами в умовах дігіталізації суспільства: XVII міжнародна наук.-прак. конференція.: тези доповідей. – Київ: КНУБА. – 2020. – С. 76.

4. Çetin Elmas. Can artificial intelligence replace project manager? / Çetin Elmas, Jahid Babayev. // Project Management in the Development of Society. Subject: Project management in the conditions of society's digitalization: XVII International conference. – Kyiv: KNUCA. – 2020. – P. 46.

5. Бабаєв Дж.И. Основные требования к управлению проектами в условиях пандемии Covid-19/ Тези доповідей Київ 2021/ XVIII МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «Управління проектами у розвитку суспільства» Тема: «Управління проектами в умовах пандемії COVID-19» м. Київ, 15 травня 2021 року.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Бабаєва Джахіда «Управління гуманітарними проектами у зоні екстремальних дій на основі комплементарних нейронних мереж», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам пп. 5, 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КНУБА зі спеціальності 073 – Менеджмент.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу «Управління гуманітарними проектами у зоні екстремальних дій на основі комплементарних нейронних мереж», подану Бабаєвим Дж.І. на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 – Менеджмент, до захисту.

2. Головою спеціалізованої вченої ради призначити:

– доктора економічних наук, професора **Поколенко Вадима Олеговича**, професора кафедри менеджменту в будівництві Київського національного університету будівництва і архітектури;

Рецензентами призначити:

– доктора технічних наук, професора **Веренич Олену Володимирівну**, професора кафедри управління проектами Київського національного університету будівництва і архітектури;

– кандидата технічних наук, **Войтенко Олександра Степановича**, доцента кафедри управління проектами Київського національного університету будівництва і архітектури.

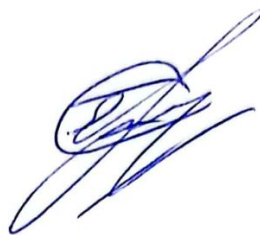
Опонентами призначити:

– доктора економічних наук, професора **Гречан Ганшу Павлівну**, професора кафедри економіки Національного транспортного університету;

– доктора технічних наук, доцента **Кучанського Олександра Юрієвича**, завідувача кафедри інформаційних систем та технологій, Національного університету ім. Т.Г. Шевченко.

Рішення прийнято одностайно (за – 12, проти – немає, утримались – немає).

Головуюча розширеного засідання кафедри
доктор технічних наук, професор кафедри
управління проектами КНУБА

О.В. Веренич

Секретар розширеного засідання кафедри
кандидат технічних наук, доцент
кафедри управління проектами КНУБА

О.С. Войтенко